

15 Ró-íocaíochtaí leasa shóisialaigh a ardú

- 15.1** Déanann an Roinn Coimirce Sóisialaí (an Roinn) íocaíochtaí tacaíochta ioncaim seachtainiúla nó míosúla le thart ar dhá mhilliún éilitheoir, agus maoiníodh caiteachas scéime de €23.9 billiún in 2022 tríd an Vóta le haghaidh Coimirce Shóisialach agus tríd an gCiste Árachais Shóisialaigh (SIF).
- Is cúnamh sóisialta den chuid is mó iad scéimeanna arna maoiniú ag an Vóta, agus is gnách go gcuimsítear tástáil acmhainne sna critéir incháilitheachta.
 - Tá scéimeanna arna maoiniú ag SIF bunaithe ar árachas sóisialach, i gcás ina bhfuil aon sochair atá dlite bunaithe ar ranníocaíochtaí taifeadta ÁSPC an éilitheora.
- 15.2** Eascraíonn íocaíocht iomarcach tacaíochta ioncaim nuair a fhaigheann éilitheoir íocaíocht nach raibh sé nó sí ina teideal nó nuair a sháraíonn leibhéal na híocaíochta a theidlíocht nó a teidlíocht. D'fhéadfadh sé sin tarlú, mar shampla, i gcás nár nochtadh acmhainn an éilitheora go hiomlán nuair a bhí iarratas á dhéanamh ar an íocaíocht, i gcás gur athraigh na hacmhainní sin nó cúinsí eile de chuid an éilitheora i ndiaidh thosú na híocaíochta, nó i gcás go ndearna an Roinn earráid agus an acmhainn dhearbhaithé á measúnú.
- 15.3** Nuair a shainaithníonn an Roinn cás íocaíochta iomarcaí, féadfaidh sí, más cuí, féachaint le cuid den mhéid a ró-íocadh san am atá caite nó cuid den mhéid a íocadh a fháil ar ais. Déanann sí é sin trí dhliteanas ró-íocaíochta, nó fiachas, a ardú i leith an éilitheora.¹ D'fhéadfadh suimeanna suntasacha a bheith i gceist i gcásanna áirithe, agus mar sin tá sé tábhachtach a áirithiú go sainaithneofar ró-íocaíochtaí go pras. Mar gheall ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag aisghabháil ró-íocaíochta ar éilitheoirí a bhfuil acmhainní teoranta acu, teastaíonn rialuithe iomchuí chun cothroime agus réasúntacht a áirithiú.
- 15.4** Déantar scrúdú sa chaibidil seo ar an méid seo a leanas
- treochtaí maidir le ró-íocaíochtaí a ardú
 - próisis na Roinne agus a treoir don fhoireann agus d'éilitheoirí maidir le ró-íocaíochtaí
 - Comhlíonadh fhoireann na Roinne maidir leis an treoir a d'eisigh an Roinn
 - bainistiú na Roinne ar fiachas éilitheoirí a fuair bás.

Déantar scrúdú i gCaibidil 16 ar phróisis na Roinne nuair a ardaítear ró-íocaíocht, maidir le fiachas ró-íocaíochta a aisghabháil nó a dhíscríobh.

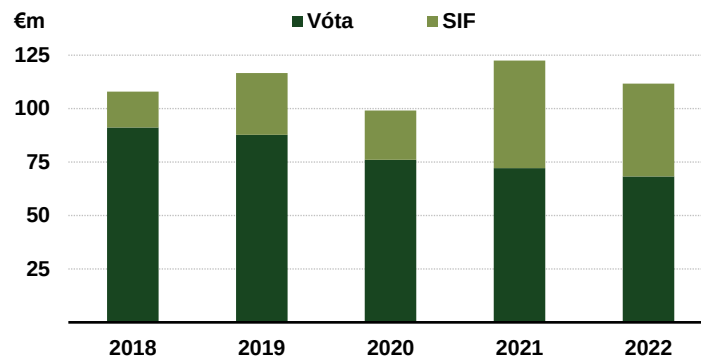
- 15.5** Rinneadh athbhreithniú sa scrúdú sin ar phríomhdhoiciméid agus ar phríomhshonraí a chuir an Roinn ar fáil agus cuireadh agallamh ar na príomhbhaill foirne. Rinneadh athbhreithniú sa scrúdú freisin ar shampla randamach de chéad cás inar shainaithin an Roinn íocaíocht a bhí de bhreis ar theidlíocht trína hobair ar rialú.

¹ Is é sainmhíniú na Roinne ar ró-íocaíocht ná aon mhéid a íocadh de bhreis ar an méid a raibh custaiméir i dteideal é a fháil faoi reacht nó faoi threoirlínte scéime agus a chinn oifigeach breithiúnachta nó duine ainmnithe amhlaidh.

Cad iad na treochtaí maidir le ró-íocaíochtaí a ardaítear?

- 15.6** Le blianta beaga anuas, bhí luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh measartha seasta, agus iad idir €100 milliún agus €125 mhilliún (féach Fíor 15.1). Is dóigh do ró-íocaíochtaí teacht chun cinn ar bhonn níos minice ar scéimeanna arna maoiniú ag an Vóta toisc go bhfuil measúnuithe acmhainne ina bpríomhchoinníoll incháilitheachta ach tá treocht aníos tagtha ar luach ró-íocaíochtaí scéimeanna cúnaimh le blianta beaga anuas.¹ In 2021 agus 2022, bhí méadú suntasach ann ar luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh ar scéimeanna arna maoiniú ag SIF, mar gheall ar ró-íocaíochtaí a ardaíodh ar an íocaíocht dífhostaíochta paidéime go príomha.

Fíor 15.1 Luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh, Vóta agus SIF, 2018 go 2022

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- 15.7** Nuair a bhraitear íocaíocht atá de bhreis ar theidlíocht (íocaíocht iomarcach), féadfaidh an t-oifigeach breithiúnachta

- cinneadh 'dáta reatha' a dhéanamh, rud lena laghdaítear ráta na n-íocaíochtaí amach anseo nó lena gcuirtear deireadh leis an éileamh, ach nach bhféachtar leis na híocaíochtaí iomarcacha san am a chuaigh thart a aisghabháil leis — ní ardaítear aon fhiachas ró-íocaíochta
- cinneadh iardhearcach a dhéanamh, rud lena laghdaítear ráta na n-íocaíochtaí nó lena gcuirtear deireadh leis an éileamh, agus lena bhféachtar leis na híocaíochtaí iomarcacha san am a chuaigh thart a aisghabháil — ardaítear fiachas ró-íocaíochta.

¹ Eisceacht is ea an íocaíocht sochair linbh, ar íocaíocht uilíoch í nach bhfuil aon mheasúnú acmhainne ann ina leith.

² Le hAlt 302 (a) den Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú) 2005 (an tAcht), soláthraítear an bunús leis an gcinneadh sin.

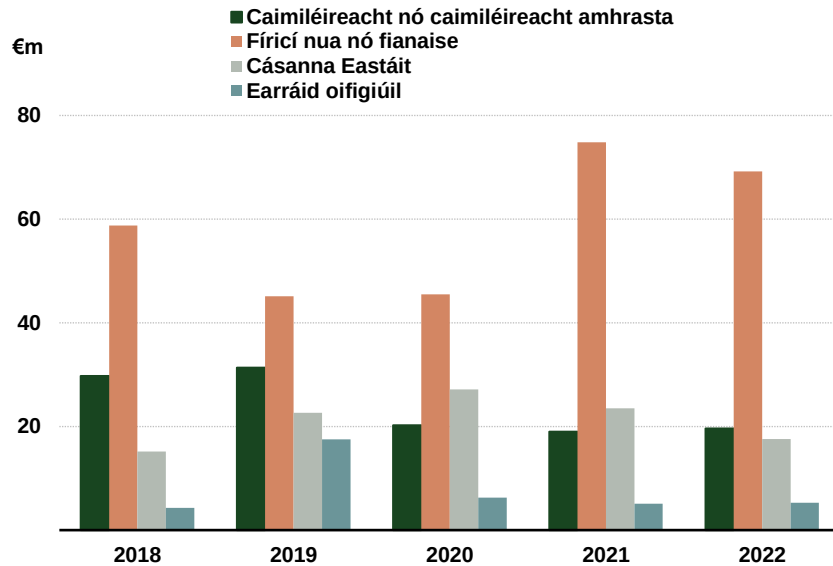
³ Le hAlt 302 (b) d'Acht 2005, soláthraítear an bunús leis an gcinneadh sin. Tagraíodh don aicmiú sin roimhe seo mar earráid éilitheora. Áirítear ar shamplaí gur sholáthair éilitheoir faisnéis mhíchruinn nó neamhiomlán nó go raibh athrú neamhthuairiscithe ann ar chúinsí an éilitheora.

- 15.8** Éilíonn an Roinn ar an bhfoireann cúis gach ró-íocaíochta a ardaítear a aicmiú i gceann amháin de cheithre aicmiú (féach Fíor 15.2).

- Calaois nó calaois amhrasta:** tagann calaois nó calaoise amhrasta chun cinn i gcás ina bhfuil oifigeach breithiúnachta sásta go bhfuil dóthain fianaise ann gur sholáthair an custaiméir faisnéis bhréagach nó mhíthreorach d'aon ghnó nó gur cheil sé nó sí faisnéis ábhartha d'aon ghnó. Beidh éifeacht leis an gcinneadh athbhreithnithe ón dáta a ndeachaigh an fhaisnéis a cuireadh i láthair nó a ceileadh i bhfeidhm ar an ráta íocaíochta (bíonn an cinneadh athbhreithnithe iardhearcach i gcónaí). Is gnách go mbíonn cásanna den sórt sin oiriúnach dá n-ionchúiseamh.²
- Fíricí nó fianaise nua:** tagann sé sin chun cinn i gcás ina dtagann fíricí nó faisnéis nua chun solais ach nach bhfuil aon fhianaise ann go ndearna an t-éilitheoir iarracht d'aon ghnó fíricí nó faisnéis a cheilt ón Roinn.³ Cinneann an t-oifigeach breithiúnachta dáta éifeachta an chinnidh athbhreithnithe, agus aird á tabhairt aige ar chúinsí an cháis ionas gur féidir cinneadh dáta reatha nó cinneadh iardhearcach dhéanamh.

- **Earráid oifigiúil:** tagann earráid oifigiúil chun cinn i gcás inar chuir oifigeach breithiúnachta reachtaíocht i bhfeidhm go mícheart, inar ríomh sé an ráta infíochta go mícheart, nó inar theip air gníomhú ar fhaisnéis a fuarthas ó éilitheoir.¹ Déanann oifigigh bhreithiúnachta cinneadh dáta reatha de ghnáth, agus mar sin ní ardaíonn siad fiachas ró-íocaíochta in aghaidh an éilitheora.

Fíor 15.2 Luach na ró-íocaíochtaí arna n-ardú de réir aicmithe, 2018 go 2022

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- **Cás eastáit:** tagann sé sin chun cinn i gcás go dtagann sé chun solais, i ndiaidh bás éilitheora, nár tuairiscíodh nó nár nochtadh acmhainní uile an duine a fuair bás le linn an ama a raibh tacaíocht ioncaim á fáil aige nó aici — d'fhéadfadh sé sin a bheith mar gheall ar chalaíocht amhrasta, fíricí nó fianaise nua — nó toisc go ndearnadh íocaíocht iomarcach de dheasca earráid oifigiúil. Ag brath ar na cúinsí, féadfar ró-íocaíocht a ardú, agus is féidir leis an Roinn an méid a ró-íocadh (cuid de nó é ar fad) a aisghabháil ó eastát an éilitheora a fuair bás.

Luach na ró-íocaíochtaí de réir na scéime

15.9 Bíonn difríochtaí móra i luach na ró-íocaíochtaí a ardaítear de réir na scéime (féach Fíor 15.3).

- Ardaítear go leor ró-íocaíochtaí ar luach íseal maidir le scéimeanna liúntais agus sochair do chuardaitheoirí poist. Dúirt an Roinn go bhfuil líon ard ró-íocaíochtaí ann mar gheall ar dhaoine a bheith 'ag obair agus éileamh á dhéanamh acu', toisc go bhféadfadh sé nach dtugtar dóthain fógra don Roinn chun íocaíocht a leasú nuair a fhilleann éilitheoir ar an obair.²
- Ardaítear níos lú ró-íocaíochtaí ar scéimeanna pinsin ach bíonn meánluach na ró-íocaíochtaí a bhfuair níos airde.

1 Le hAlt 302 (c) d'Acht 2005, soláthraítear an bunús leis an gcinneadh sin. Tagraíodh don aicmiú sin roimhe seo mar earráid de chuid na Roinne.

2 Chuir an Roinn an léiriú seo a leanas ar fáil: tá éilitheoir ag filleadh ar an obair ar an Luan agus cuireann sé nó sí é sin in iúl don Roinn roimh ré ar an Aoine. Toisc go bhfuil an íocaíocht don tseachtain curtha tríd cheana féin, beidh ró-íocaíocht dhá lá nó trí lá mar thoradh air sin, ag brath ar an bhfuil an t-éilitheoir ag fáil liúntas cuardaitheora poist nó sochar cuardaitheora poist.

Fíor 15.3 Luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh agus meánluach na ró-íocaíochta, de réir na scéime, in 2022

Ainm na scéime	Luach na ró-íocaíochtaí arna n-ardú	Meán-ró-íocaíocht
Pinsean stáit (neamh-ranníocach)	€21.8 milliún	€8,310
Liúntas cuardaitheora poist	€20.7 milliún	€900
Íocaíocht dífhostaíochta paidéime	€17.0 milliún	€4,238
Pinsean stáit (ranníocach)	€7.1 milliún	€1,089
Sochar cuardaitheora poist	€6.9 milliún	€403
Liúntas míchumais	€6.4 milliún	€4,479
Liúntas cúramóra	€6.2 milliún	€10,589
Sochar breoiteachta	€5.7 milliún	€554
Íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora	€4.8 milliún	€1,982
Pinsean ranníocach baintrí/baintreach fir ^a	€3.7 milliún	€1,081

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a Teideal iomlán: Pinsean ranníocach baintrí/baintreach fir/páirtnéara shibhialta mharthanaigh

Ró-íocaíochtaí i gcomparáid le coigilteas rialaithe

15.10 Tugann an Roinn faoi obair rialaithe chláraagraithe chun íocaíochtaí iomarcacha san am atá thart a shainaithint agus chun íocaíochtaí breise amach anseo a chosc. Úsáideann sí ‘coigilteas rialaithe’ mar phríomhthomhas feidhmíochta chun an méid atá coigilte aici tríd an obair rialaithe sin a mheas. Maidir le gach réimse scéime, leagann an Roinn síos spriocanna bliantúla maidir le líon na n-athbhreithnithe rialaithe a dhéanfar agus luach an choigiltis rialaithe a dhéanfar.¹ Ní leagann an Roinn sprioc síos maidir le luach na ró-íocaíochtaí a ardófar i mbliain.

15.11 Measann an Roinn luach an choigiltis rialaithe a bhaintear amach maidir le cás íocaíochta iomarcaí a braitheadh mar shuim díobh seo a leanas

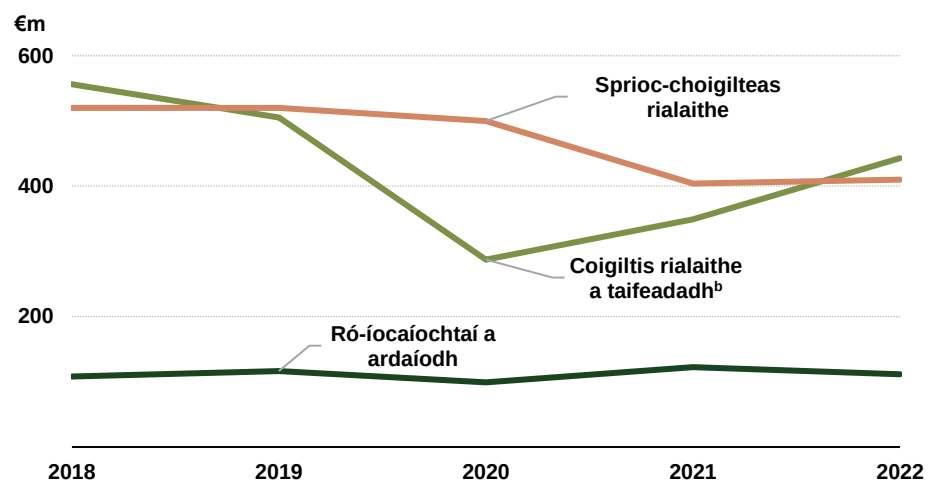
- luach aon fhiachais ró-íocaíochta a ardaíodh
- luach na n-íocaíochtaí iomarcacha amach anseo a meastar go gcuirfí cosc orthu.

15.12 Ní dhéanann an Roinn coigilteas rialaithe a chomhaireamh ach i gcás go raibh sé cinnte aici athbhreithniú a dhéanamh inar sainaithníodh íocaíocht iomarcach ansin. Ní thaifeadann sí coigilteas rialaithe nuair a thionscain an cliant a sholáthraíonn faisnéis dheonach athbhreithniú.

¹ Socraíonn an Roinn na spriocanna sin faoina straitéis um chomhlíonadh agus um fhrithchalaíocht.

15.13 Agus luach na n-íocaíochtaí iomarcacha amach anseo ar ar cuireadh cosc á ríomh, cuireann an Roinn iolraitheoir i bhfeidhm ar luach na híocaíochta iomarcaí seachtainiúla/míosúla a sainaitníodh, ar an mbonn go leanfadh sí ar aghaidh murach sin ar feadh tréimhse idir ceithre seachtaine agus 136 seachtaine, ag brath ar an scéim. Mar thoradh air sin, bíonn luach na gcoigilteas rialaithe a thaifeadtar i bhfad níos airde ná luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh (féach Fíor 15.4). Sanntar iolraitheoir níos ísle corruair do chásanna ina laghdaítear an íocaíocht seachas deireadh a chur léi. Leagtar amach in Iarscríbhinn 15A na hIolraitheoirí a úsáidtear do gach scéim. D'fhorbair an Roinn na hIolraitheoirí i gcomhar leis an bPríomh-Oifig Staidrimh. Dúirt an Roinn go n-úsáidtear modheolaíochtaí coigiltis rialaithe comhchosúla sa Ríocht Aontaithe agus san Astráil.

Fíor 15.4 Luach an choigiltis rialaithe a taifeadtadh agus na ró-íocaíochtaí a ardaíodh, 2018 go 2022^a

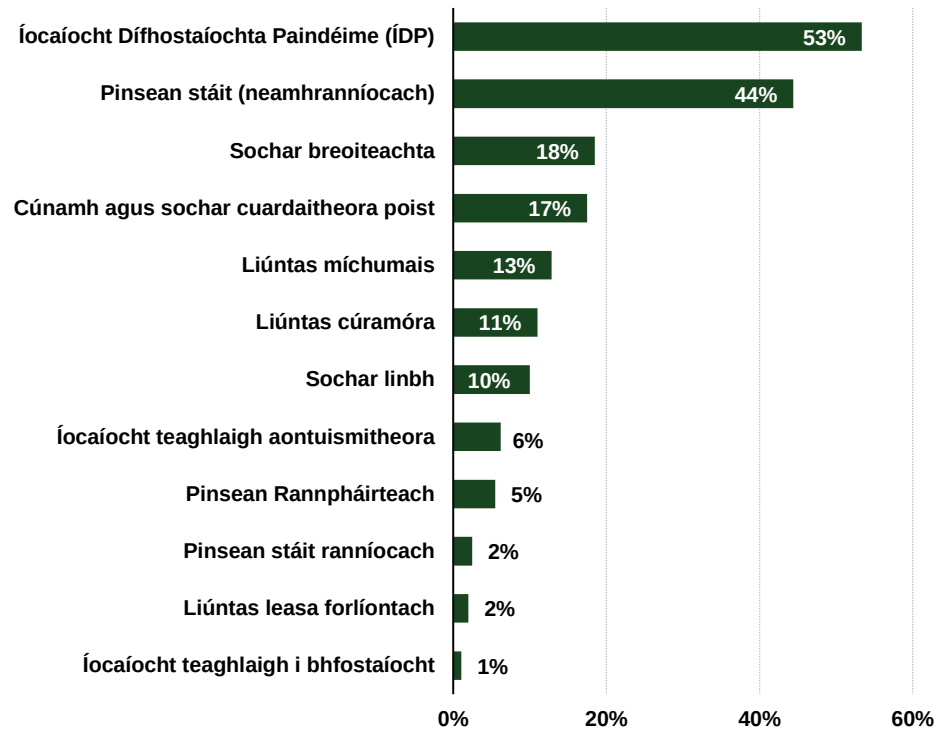

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nótaí: a Áirítear ar luach na ró-íocaíochtaí arna n-ardú a thaispeántar anseo na cinn a ardaíodh i ndiaidh athbhreithniú rialaithe agus na cinn a ardaíodh ar chúiseanna eile, mar shampla de bhun faisnéise a chuir éilítitheoir ar fáil go deonach.

b Dúirt an Roinn go raibh an laghdú ar choigilteas rialaithe a taifeadtadh in 2020 agus 2021 mar thoradh ar shrianta a cuireadh i bhfeidhm le linn phaindéim Covid-19.

Fíor 15.5 Luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh de bharr athbhreithnithe rialaithe mar chéatadán den choigilteas rialaithe, de réir an réimse scéime in 2022^a

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a Ní áirítear i luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh san anailís seo ach ró-íocaíochtaí a ardaíodh de bhun athbhreithniú rialaithe a raibh coigilteas rialaithe mar thoradh air. Léirítear le hanailís gur tháinig thart ar 68% de na ró-íocaíochtaí a ardaíodh as obair rialaithe na Roinne. Ardaíodh an 32% eile de ró-íocaíochtaí de bhun faisnéis ó éilitheoirí — ní bhíonn sé de thoradh ar na cásanna sin go ndéantar coigilteas rialaithe a thaifeadadh.

15.14 In go leor cásanna ina dtaifeadtar coigilteas rialaithe, bunaítear an luach go hiomlán ar choigilteas amach anseo agus ní ardaítear aon fhiachas ró-íocaíochta gaolmhar (is é sin, cinntí dáta reatha).

15.15 I bhfianaise na ndifríochtaí sa toradh de réir na scéime a léirítear i bhFíor 15.5, is le hanailís ón Roinn ar shampla éileamh ó scéimeanna éagsúla a thabharfaí léargas ar cé acu a bhaineann na difríochtaí le tréithe dúchasacha scéimeanna éagsúla nó a thagann siad as cur i bhfeidhm lánrogha maidir leis an dóigh a gcuireann oifigigh bhreithiúnachta rialacha cinnidh agus treoirínte cinnidh arna chur i bhfeidhm.

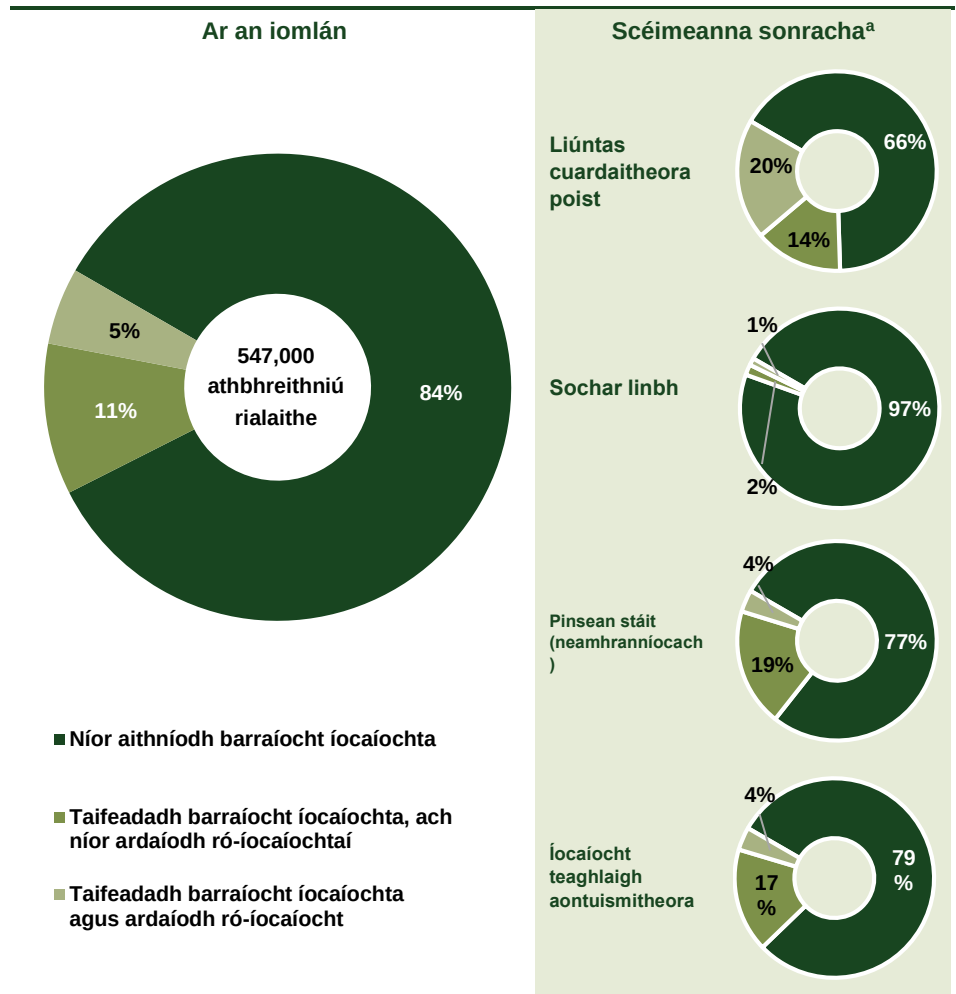
15.16 Déanann an Roinn dhá chineál anailíse ar éilimh:

- athbhreithnithe rialaithe, ar athbhreithnithe spriocdhíríte iad a roghnaítear toisc go bhfuil an riosca a bhaineann le híocaíocht iomarcach i gcineálacha cásanna áirithe níos airde ná mar atá ar an meán
- suirbhéanna rialaithe, ar athbhreithnithe iad a roghnaítear go randamach chun leibhéal na híocaíochta iomarcaí atá ag tarlú a chinneadh.¹

15.17 Athbhreithnithe rialaithe is ea formhór na n-athbhreithnithe éileamh. Glactar leis go sainaithneofar le hathbhreithnithe rialaithe ráta ró-íocaíochta níos airde ná suirbhéanna rialaithe toisc go roghnaítear na hathbhreithnithe rialaithe ar bhonn riosca bhraite seachas roghnú randamach.

¹ Féach Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí 2022, caibidil 13, Rialtacht íocaíochtaí leasa shóisialaigh.

Fíor 15.6 Ráta na n-íocaíochtaí iomarcacha arna sainaithint le hathbhreithnithe rialaithe in 2022

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a Is scéimeanna ardchaiteachais ar a ndearnadh suirbhé rialaithe le déanaí iad na scéimeanna sonracha a thaispeántar.

15.18 Is féidir éifeachtúlacht sainaitheanta na Roinne maidir le héilimh ardriosca a mheasúnú trí chomparáid a dhéanamh ar a mhéid a braitheadh leis na hathbhreithnithe rialaithe (spriocdhírithé) coigilteas rialaithe níos minice ná mar a braitheadh iad le roghnú randamach. Maidir leis na ceithre scéim dá dtagraítear i bhFíor 15.6, léiríodh sa chomparáid sin go raibh sainaithint éileamh ardriosca an-éifeachtach do na scéimeanna liúntais cuardaitheora poist agus sochair leanaí. I gcodarsnacht leis sin, ní raibh tástáil rialaithe spriocdhírithé chomh héifeachtach chéanna — ní raibh mórán difríochta idir éilimh a roghnaíodh go randamach agus éilimh spriocdhírithé — maidir leis an bpinsean Stáit neamh-ranníochach agus maidir leis an íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora.

Feabhas ar rialuithe chun ró-íocaíochtaí a laghdú

15.19 Dúirt an Roinn gurb iad seo a leanas na príomhchúiseanna le ró-íocaíocht

- a bheith ag obair agus éileamh á dhéanamh
- íocaíochtaí i ndiaidh bás éilitheora
- athruithe ar acmhainní nár cuireadh an Roinn ar an eolas fúthu.

15.20 Maidir le bheith ag obair agus éileamh á dhéanamh, dúirt an Roinn go bhfuil béim níos mó á leagan aici ar shonraí fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim ar phá d'fhostaithe, agus déantar seiceálacha míosúla orthu seo

- éilitheoirí nach bhfuil aon tuilleamh dearbhaithe mar acmhainn acu, ach atá le feiceáil ar shonraí tuillimh na gCoimisinéirí loncaim
- athruithe ar an ráta ioncaim nár dearbhaíodh
- sonraí fostaíochta d'aosaigh cháilitheacha
- athruithe ar fhostaíocht agus seiceálacha randamacha ar oibrithe ócáideacha.¹

15.21 Ní mór básanna in Éirinn a chlárú laistigh de dhá mhí dhéag ar a mhéad. Nuair a chláraítear an bás, ní mór uimhir phearsanta seirbhíse poiblí (UPSP) an duine a bhásaigh a sholáthar, rud a chuirfidh ar chumas na Roinne an duine a bhásaigh a mheaitseáil le héilimh atá á n-íoc.² Tá reachtaíocht á hullmhú faoi láthair chun ceanglas a thabhairt isteach go dtabharfar fógra faoi bhásanna don Ard-Oifig Chlárúcháin laistigh de chúig lá. Beidh ar bhaill teaghlaigh an próiseas clárúcháin a chríochnú laistigh de 28 lá chomh maith. Measann an Roinn má dhéantar an tréimhse fógra/na tréimhsí fógra a ghiorrú go gcuideodh sé le leibhéal na n-íocaíochtaí a dhéantar i ndiaidh do dhuine bás a fháil a laghdú.

15.22 Chun athruithe ar acmhainní nár cuireadh in iúl don Roinn a bhrath, tá sonraí na gCoimisinéirí loncaim á n-úsáid ag an Roinn agus tá sí ag eisiúint litreacha um athrú ar chúinsí chuig éilitheoirí. Tá an Roinn ag súil le córas uathoibrithe a thabhairt isteach chun litreacha a eisiúint chuig éilitheoirí ar scéimeanna a thástáiltear ó thaobh acmhainne, á mheabhrú dóibh gur gá athruithe ar acmhainn a chur in iúl don Roinn (déantar an próiseas sin de láimh faoi láthair), agus go bhfaighidh gach éilitheoir scéime fógra dá leithéid thar thréimhse blianta ar bhonn timthriallach.

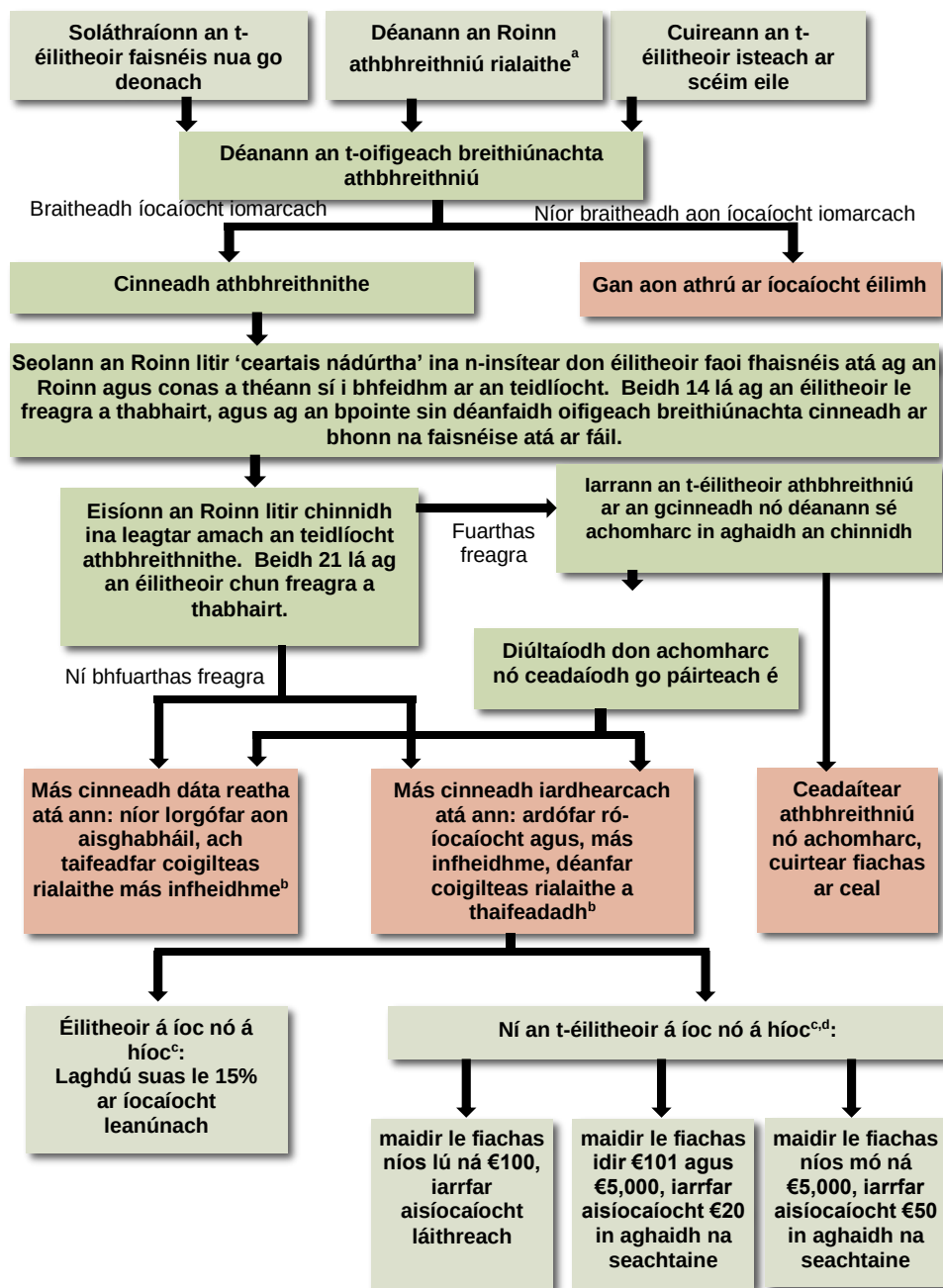
¹ Cuireadh tús le tuairisciú fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim an 1 Eanáir 2019.

² Tá eastát éilitheora i dteideal íocaíochtaí sé seachtaine i ndiaidh don éilitheoir bhás a fháil i gcúinsí áirithe.

Ró-íocaíocht a ardú

15.23 Tá próiseas curtha ar bun ag an Roinn chun athbhreithniú a dhéanamh ar éilimh, a bhféadfadh go n-ardófaí agus go n-aisghabhfaí ró-íocaíocht mar thoradh air, mar atá leagtha amach i bhFíor 15.7.

Fíor 15.7 Próiseas chun ró-íocaíochtaí a shainaithint agus a ardú

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Nótaí: a Féadfar éileamh a roghnú le haghaidh athbhreithniú rialaithe mar gheall ar roghnú randamach (e.g., mar chuid de shuirbhé rialaithe), toisc go bhfuil tosca riosca áirithe ann, toisc go ndearnadh nochtadh gan ainm, nó mar chuid de phróiseas deimhnithe bliantúil.

b I gcás gurbh í an Roinn a thionscain an t-athbhreithniú, déanfar coigilteas rialaithe a thaifeadadh. I gcás gurbh é an t-éilitheoir a thionscain an t-athbhreithniú, níor cheart coigilteas rialaithe a ardú.

c Féadfaidh an Roinn agus an t-éilitheoir ráta aisghabhála níos ísle nó níos airde a chomhaontú.

d Mura bhfaightear aon fhreagra i ndiaidh 21 lá, eiseoidh an Roinn litir mheabhchrúcháin. Mura mbeidh freagra faighte fós i ndiaidh 14 lá eile, eiseoidh an Roinn litir deiridh ina gcuirfeair in iúl go bhféadfaidh an Roinn leas a bhaint as fóra cumhachtaí ceanaoil.

Treoir don fhoireann

1 Breithníonn ‘oifigigh bhreithiúnachta’ údaraithe teidlíocht i leith fhorghóir scéimeanna na Roinne. Breithníonn ‘duine ainmnithe’ teidlíocht i leith liúntais leasa fhorlíontacha. Anseo, úsáidtear an téarma ‘oifigeach breithiúnachta’ chun an dá ról a chlúdach. I gcás ina ndéantar achomharc in aghaidh cinneadh oifigigh breithiúnachta, beidh cumhachtaí ag oifigeach achomhairc an cinneadh sin a athbhreithniú. Nuair a bheidh sé ceaptha, coinníonn oifigeach breithiúnachta a chumhachtaí go dtí go bhfágfaidh sé nó sí an Roinn agus, mar thoradh air sin, tá go leor d’fhoireann na Roinne ina n-oifigigh bhreithiúnachta údaraithe, ach d’fhéadadh nach mbeidh siad ag gníomhú sa cháil sin ó lá go lá.

2 Is ionann cinneadh athbhreithnithe agus aon chinneadh maidir le h-íocaíocht a cheadú, a dhícheadú, a mhéadú nó a laghdú — díritear sa chaibidil seo ar ró-íocaíochtaí a eascraíonn as cinneadh maidir le h-íocaíocht a dhícheadú nó a laghdú.

3 Is i mí an Mhárta 2022 an uair dheireanach a nuashonraíodh an treoir.

4 Le bainistíocht ró-íocaíochtaí custaiméirí agus aisghabháil fiachais custaiméara soláthraítear faisnéis chúlra ardleibhéil maidir le ró-íocaíochtaí a ardú agus faisnéis níos mionsonraithe maidir le haisghabháil ró-íocaíochtaí, ar foilsíodh an leagan roimhe seo de i mí Eanáir 2020.

5 Ní athbhreithniú rialaithe iad litreacha um athrú ar chúinsí agus níl aon oibleagáid ar an éilitheoir freagra a thabhairt ach amháin chun fíricí nó fianaise nua nár dearbhaíodh roimhe seo a chur faoi bhráid na Roinne.

- 15.24** Féadfaidh oifigeach breithiúnachta athbhreithniú a dhéanamh ar an mbonn ar ar dámhadh íocaíocht d’éilitheoir, agus féadfaidh sé cinneadh athbhreithnithe a eisiúint i ndáil leis an íocaíocht sin.^{1,2} Ceanglaítear ar gach oifigeach breithiúnas neamhspleách a thabhairt maidir le cur i bhfeidhm an dlí, ach bítear ag súil go mbeidh cur amach aige nó aici ar na treoirlínte arna n-eisiúint ag an Roinn chun comhsheasmhacht na gcinntí a threisiú. Soláthraíonn Oifig Chomhairleach Cinntí (DAO) na Roinne treoir d’oifigigh maidir le cinntí tosaigh a dhéanamh agus cinntí athbhreithnithe a dhéanamh.³ I mí Feabhra 2023, sholáthair an Roinn treoir nuashonraithe don fhoireann maidir le ró-íocaíochtaí a bhainistiú.⁴
- 15.25** Tá ríomh an mhéid a bheidh le tabhairt ar ais mar ró-íocaíocht teoranta don mhéid a fuair an t-éilitheoir. Ní féidir leis an Roinn ús a ghearradh ar mhéid na ró-íocaíochta ná pionóis a chur i bhfeidhm chun calaois a chosc. Níl aon íosluch a bhféadfadh fiachas ró-íocaíochta a ardú ina leith.
- 15.26** Tá an treoir ar fáil d’oifigigh ar infón na Roinne. Tá modúl oiliúna ar líne ag an Roinn freisin ina gclúdaítear na próisis chinnteoireachta agus cheartais nádúrtha. Anuas air sin, reáchtálann Rannóg Rialaithe na Roinne imeachtaí inmheánacha seó bóthair chun príomhthreoir a chur chun cinn, amhail an gá le réasúnaíocht na gcinntí a thaifeadadh. (Mínítear in Iarscríbhinn 15B na príomhghnéithe ó threoir na Roinne don fhoireann maidir le luach ró-íocaíochta atá le hardú a ríomh.)
- 15.27** Rinne an fhoireann scrúdaithe athbhreithniú ar an treoir a cuireadh ar fáil don fhoireann chun tacú leis an bpróiseas cinnteoireachta agus chinn sí go raibh an treoir cuimsitheach.

Treoir d’éilitheoirí

- 15.28** Is é cuspóir na Roinne, faoina *Straitéis um Chomhlíonadh agus um Fhrithchalaos*, faisnéis shoiléir shothuighe a sholáthar do chustaiméirí chun earráidí a íoslaghdú, trí fheachtais phoiblíochta, trí bhileoga faisnéise, trí shuíomh gréasáin na Roinne agus trí chúnamh a sholáthraíonn an fhoireann.
- 15.29** Sonraítear go soiléir i ndoiciméid a shínigh na héilitheoirí nó a seoladh chuig na héilitheoirí ag céim an iarratais agus céim dhámhachtain an éilimh an gá d’éilitheoirí an Roinn a chur ar an eolas má thagann athrú ar a gcúinsí. Sonraítear i litreacha dámhachtana éilimh gur cheart d’éilitheoir an Roinn a chur ar an eolas láithreach faoi athrú ar acmhainní. Maidir leis an scéim pinsean Stáit (neamh-ranníocach) agus leis an scéim liúntais cúramóra, deir an Roinn gur cheart athruithe ar acmhainní a chur in iúl laistigh de thrí mhí, ach ní shonraítear amlínte le haghaidh scéimeanna eile. (Tá tuilleadh faisnéise faoi chumarsáid na Roinne le cliaint tugtha in Iarscríbhinn 15C.)
- 15.30** Áirítear an méid seo a leanas le caidreamh spriocdhírthe eile le héilitheoirí
- próiseas athdheimhnithe bliantúil chun teidlíocht íocaíochta a fhíorú d’fhaignteoirí na h-íocaíochta teaghlaigh i bhfostaíocht, na h-íocaíochta cúnamh feirme agus na h-íocaíochta teaghlaigh aontuismitheora
 - athbhreithnithe rialaithe a dhéanamh
 - eisítear litreacha deimhnithe incháilitheachta leanúnaí chuig éilitheoirí roinnt de na scéimeanna ranníocacha agus sochar leanaí
 - eisítear litreacha um athrú ar chúinsí chuig éilitheoirí phinsean neamh-ranníocach an Stáit.⁵

1 Tairseach ar líne is ea MyWelfare (www.mywelfare.ie) le haghaidh seirbhísí leasa shóisialaigh, trínar féidir le héilitheoir iarratas a dhéanamh ar shochair áirithe, sonraí pearsanta a nuashonrú agus ráitis a ordú.

2 I gcás nach bhfuil an t-oifigeach breithiúnachta lánchinnte go raibh an neamhchomhlíonadh d'aon ghnó, aicmeofar an cinneadh athbhreithnithe mar fhíricí nua seachas mar chalaíoch amhrasta.

3 Déantar monatóireacht ar an ráta achomhairc de réir na scéime ach ní dhéantar monatóireacht ar an gcóis leis an achomharc. Soláthraítear i dTuarascáil Bhliantúil SWAO sonraí ar chás-staidéir aonair lena n-áirítear cásanna arbh é ardú na ró-íocaíochta ba chúis leis an achomharc. Féach *Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhíse Poiblí 2020*, caibidil 10, Bainistíocht íocaíochtaí leasa shóisialaigh

4 Níor áiríodh sa scrúdú coigilteas rialaithe a taifeadadh maidir leis an scéim íocaíochta teaghlaigh i bhfostaíocht as an sampla — 17% den choigilteas rialaithe go léir a bhain leis an scéim seo ach ba bheag ró-íocaíochtaí a ardaíodh mar thoradh air. Ardaítear coigilteas rialaithe ar an scéim seo nuair a bhíonn ráta laghdaithe iníochta i ndiaidh don éilitheoir cur isteach ar an íocaíocht arís, mar a cheanglaítear ar gach éilitheoir a dhéanamh gach bliain. Thángthas ar an gconclúid sa scrúdú nach raibh an scéim sin ionadaíocht do scéimeanna eile agus níor áiríodh sa sampla í.

5 In ocht gcinn de na 79 gcás nár ardaíodh aon saincheist ina leith, braitheadh íocaíocht iomarcach ach níl aon bhunús reachtúil ann chun ró-íocaíocht a aisghabháil (baineann cásanna le scéim riaracháin amhail sochair teaghlaigh nó scéim sochair ina bhféadfadh sé go bhfuair an t-éilitheoir bás).

6 Is é an treoir don fhoireann ná nach bhfuil nóta ag teastáil i gcás ina bhfuil próiseas cinnteoireachta uathobrithe ann (sochar linbh agus deimhniú cáilíochta leanúnaí caighdeánach) agus ar athbhreithnithe leighis amháin.

15.31 Dúirt an Roinn go bhfuil próisis uathobrithe chun litreacha um athrú ar chúinsí a sheoladh á bhforbairt le linn 2023. Déanfar méadú mór mar gheall air sin ar líon na bhfógraí um athrú ar chúinsí a eisítear chuig éilitheoirí faoi íocaíochtaí a thástáiltear ó thaobh acmhainne. Ní chuirtear fógra rialta ná meabhrúcháin in iúl tríd an bhfeidhmchlár MyWelfare.¹

15.32 Tá an treoir a chuirtear ar fáil d'éilitheoirí ina treoir chuimsitheach. Mar sin féin, ní choinníonn an Roinn súil ar líon na n-éilitheoirí a fuair cinneadh athbhreithnithe i ndiaidh faisnéis nuashonraithe a sholáthar go deonach don Roinn, agus mar sin ní féidir éifeachtacht na cumarsáide a mheas. Tugtar le fios le líon na ró-íocaíochtaí atá á mbrath, go háirithe mar gheall ar fhíricí nua nó fianaise a tháinig chun solais, nach bhfuil go leor éilitheoirí ar an eolas faoin oibleagáid atá orthu an Roinn a chur ar an eolas in am agus i dtráth nó go bhfuil na héilitheoirí ar an eolas ach go roghnaíonn siad gan an oibleagáid sin a chomhlíonadh.²

15.33 Cuirtear gach éilitheoir ar an eolas faoin gceart chun athbhreithniú ar an gcinneadh a iarraidh ón Roinn agus faoin gceart chun an cinneadh a achomharc chuig an Oifig Achomhairc Leasa Shóisialaigh (SWAO). Fuarthas sa scrúdú nach ndéantar monatóireacht ar líon na n-achomharc atá bunaithe ar ró-íocaíocht ná ar a dtoradh.³

Comhlíonadh na foirne maidir leis an treoir a d'eisigh an Roinn

15.34 Don scrúdú seo, rinneamar athbhreithniú ar shampla randamach de 100 cás (as iomlán de 86,000 cás don bhliain 2022) i gcás inar sainaithníodh íocaíocht iomarcach, chun measúnú a dhéanamh ar a mhéid a bhí treoir na Roinne á comhlíonadh, go háirithe maidir le doiciméadú na réasúnaíochta maidir le cinntí agus fianaise leordhóthanach agus iomchuí a bheith ann chun tacú leis an gcinneadh.⁴

15.35 Shainaithin an fhoireann scrúdaithe fadhb le 21% de na héilimh a athbhreithníodh.⁵ Bhí trí phríomhréimse imní ann sna cásanna sin.

- Níor ardaíodh ró-íocaíocht i ndeich gcás inarbh é measúnú na foirne scrúdaithe gur cheart ró-íocaíocht a bhreithniú. Sna cásanna sin, ní dhearnadh doiciméadú ar an réasúnaíocht a bhí ag an oifigeach breithiúnachta maidir le cinneadh dáta reatha seachas cinneadh iardhearcach a ardú.⁶
 - I dtír chás nár ardaíodh aon ró-íocaíocht ina leith, ba chosúil gurbh é ba chúis leis sin ná nach bhféadfaí luach na ró-íocaíochta a chinneadh toisc nach raibh an t-éilitheoir i mbun teagmhála leis an Roinn. Mar sin féin, bhí an fhoireann scrúdaithe ábalta a dhearbhu, trí úsáid a bhaint as an eolas a bhí ar fáil don Roinn, go raibh na héilitheoirí sin fós ag obair sa Stát agus mar sin d'fhéadfadh an Roinn tuilleadh oibre a dhéanamh sula gcuirfí na cásanna sin i gcrích.
 - I dtír chás, bhí méadú níos mó ná €100 in aghaidh na seachtaine tagtha ar acmhainn nochta na n-éilitheoirí.
 - In dhá chás, níor nochtadh méadú ar acmhainn don Roinn nuair a cuireadh tús le fostaíocht ábhartha.
 - I gcás amháin ina raibh an t-éilitheoir ag fáil an PUP, níor ardaíodh aon ró-íocaíocht fós mar gheall ar thionscadal leanúnach ró-íocaíochta a bhaineann go sonrach leis an PUP.

- I gcás amháin, sháraigh acmhainn an éiliteora an tairseach incheadaithe reatha ach níor ardaíodh aon ró-íocaíocht toisc go raibh an acmhainn níos lú ná an tairseach mhéadaithe a bhí le teacht.
- I sé chás, níor ardaíodh aon ró-íocaíocht toisc nach raibh an t-éiliteoir rannpháirteach leis an Roinn agus toisc go raibh seans ann go raibh sé/sí tar éis an tír a fhágáil, agus mar sin níorbh fhéidir luach na ró-íocaíochta a mheas. Measann an fhoireann scrúdaithe gur chóir meastachán den ró-íocaíocht, le ríomhanna doiciméadaithe mar fhianaise tacaíochta, a thaifeadadh ionas gur féidir aisghabháil na ró-íocaíochta iarbhír a lorg má lorgaíonn an t-éiliteoir íocaíocht ón Roinn amach anseo.
- I dtrí chás, ardaíodh coigilteas rialaithe in ainneoin gur thosaigh an t-éiliteoir leis an athbhreithniú.
- I gcás amháin, bhí easpa doiciméadachta tacaíochta ar taifead ann chun tacú go soiléir le bunús an chinnidh. Sa chás sin, seans go ndearnadh an cinneadh ceart, ach ní raibh an fhoireann scrúdaithe in ann a mheas go raibh an cinneadh ceart bunaithe ar an bhfianaise tacaíochta a bhí sa chomhad.
- I gcás amháin, bhí easpa fianaise ar íocaíocht iomarcach ar taifead, mar sin níor cheart aon choigilteas rialaithe a ardú.

15.36 Thug an fhoireann scrúdaithe faoi deara nach raibh roinnt doiciméad a bhí stóráilte ar chóras TF SDM na Roinne (cosúil leis an litir fógra ‘ceartais nádúrtha’ agus an litir chinidh a d’eisigh scéimeanna áirithe) le feiceáil i gcónaí ó chóras TF BOMI (níos nua-aimseartha) na Roinne. Mar sin, ní féidir le hathbhreithneoir breathnú ar an doiciméadacht ábhartha ar fad le chéile go héasca. Ar a bharr sin, i gcás nach ndéantar taifead ar an réasúnaíocht le conclúid an oifigigh breithiúnachta, féadfaidh athbhreithneoir neamhspleách ar an bhfaisnéis atá ar fáil teacht ar chonclúid eile — féadfar leibhéil éagsúla tábhachta a chur ar na sonraí éagsúla, rud a fhágfaidh go ndéanfar cinntí ar athbhreithniú nó ar achomharc a chur ar ceal.

Monatóireacht na Roinne ar chinntí a rinneadh

- 15.37** Luaigh an Roinn gur chuid den phróiseas oiliúna é go ndéanann bainisteoir athbhreithniú ar gach cinneadh a dhéanann oifigigh bhreithiúnachta atá nuacheaptha nó a bhog go post nua. Laghdaíonn an méid a dhéantar athbhreithniú ar chinntí de réir mar a fhaigheann an t-oifigeach níos mó taithí.
- 15.38** Déanann an Rannóg Rialaithe athbhreithniú freisin, go neamhspleách ar bhainistíocht na scéime, ar shampla de thríocha éileamh gach mí thar cheithre scéim a mheastar a bheith mar ardriosa (liúntas míchumais, liúntas cúramóra, liúntas cuardaitheora poist agus íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora) chun a mhéid atá an réasúnaíocht le gan ró-íocaíocht a ardú taifeadta a mheas.

Íocaíochtaí iomarcacha ar chásanna eastáit

15.39 D’fhéadfaí fiachas ró-íocaíochta a chur i leith duine éagtha i ngeall ar an méid seo a leanas:

- íocaíochtaí i ndiaidh bhás an éiliteora go dtí go raibh an Roinn ar an eolas faoin mbás¹
- fiachas a ardaíodh tar éis bhás an éiliteora toisc nár nochta an t-éiliteoir a acmhainn nó a hacmhainn ina hiomláine agus é nó í ag fáil íocaíocht de réir tástála acmhainne

¹ I gcás ina bhfuil cleithiúnaí cáilitheach aosaigh nó linbh ag an éiliteoir, féadfaidh eastát an éiliteora a bheith i dteideal leanúint ar aghaidh ag fáil na híocaíochta ar feadh suas le sé seachtaine.

- fiachas a cruinníodh ach nár aisíocadh go hiomlán roimh bhás an éilitheora.

15.40 Tá luach suntasach ag na ró-íocaíochtaí a ardaíodh tar éis bás éilitheoirí — dá ngairtear ‘cásanna eastáit’ — agus iad cothrom le thart ar €21 mhilliún in aghaidh na bliana. (féach Fíor 15.2).

Íocaíochtaí tar éis báis

15.41 Tugann an Phríomh-Oifig Chlárúcháin fógra do réimsí oibriúcháin scéim na Roinne gach lá maidir le básanna cláraithe sa Stát. Mar sin féin, seans nach bhfuil an fhaisnéis sin tráthúil mar is féidir clárú suas le dhá mhí dhéag tar éis an bháis.¹ Mar a luaitear thuas, tá reachtaíocht á hullmhú chun an tréimhse incheadaithe chun clárú báis a chur i gcrích a laghdú go 28 lá. Ar leithligh ón bpróiseas cláraithe básanna, féadfaidh gaolta an éilitheora an Roinn a chur ar an eolas faoin mbás.

15.42 Leis an reachtaíocht, foráiltear don Roinn íocaíochtaí tacaíochta ioncaim a rinneadh tar éis báis a aisghabháil go díreach ó chuntas bainc an éilitheora inar íocadh iad.²

Fiachas a ardaíodh tar éis bhás an éilitheora mar gheall ar nochtadh neamhleor acmhainní

15.43 Luaigh an Roinn gurb iad seo a leanas na príomhchúiseanna bunúsacha le ró-íocaíochtaí i gcásanna eastáit mar gheall ar nochtadh neamhleor acmhainní:

- neamhdhearbhú nó dearbhú páirteach amháin ó éilitheoirí maidir le luach na sócmhainní, na n-infheistíochtaí nó na sruthanna ioncaim arna sealbhú tráth a n-íarratais tosaigh ar phinsean
- neamhdhearbhú (nó dearbhú páirteach amháin) ó éilitheoirí maidir le hathruithe acmhainne le linn fhad saoil a n-éilimh.

15.44 I gcás go raibh duine éagtha ag fáil íocaíochta cúnaimh tráth ar bith, ceanglaítear sa reachtaíocht ar ionadaí pearsanta éilitheora éagtha ráiteas sócmhainní eastát an éagaigh a sholáthar don Roinn trí mhí ar a laghad roimh an dáileadh pleanáilte ar aon sócmhainní.^{3,4} Cuirtear na ráitis sócmhainní i gcomparáid leis an acmhainn is déanaí a chláraigh an t-éilitheoir. Tá an t-ionadaí pearsanta faoi dhliteanas pearsanta don Roinn sa chás go ndéantar sócmhainní a dháileadh roimh an bhfráma ama trí mhí sin agus go bhfaightear go bhfuil an t-éilitheoir ró-íoctha.

15.45 Ní fhoráiltear sa reachtaíocht ach do na héilitheoirí sin amháin atá ar íocaíochtaí de réir tástála acmhainne agus ní dhéantar aon fhoráil dá samhail do chásanna inar tháinig ró-íocaíocht chun cinn (seachas íocaíocht tar éis bháis) ar scéim a bhaineann le sochar.

15.46 Leagtar amach sa chomhfhreagras d’ionadaí pearsanta an éilitheora éagtha, a seoladh chuig an seoladh poist is déanaí den éilitheoir, an riachtanas go gcuirfí an ráiteas sócmhainní faoi bhráid na Roinne. Luaitear i bhfoclaíocht na litreach “Más rud é gur fhág [ainm an duine éagtha], nach maireann, uacht/eastát, ba cheart don ionadaí pearsanta cóip de sceideal na sócmhainní a sheoladh chuig an Roinn, nuair atá sé ar fáil don Rannóg Eastáit”. D’fhéadfadh sé nach mbeadh sé soiléir go leor leis an bhfoclaíocht sin don ionadaí pearsanta go bhféadfaí fiachas a aisghabháil.⁵

1 An tAcht um Chlárú Sibhialta, 2004

2 Alt 340 den Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú), 2005.

3 Alt 339 den Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú), 2005.

4 Nuair atá an Roinn sásta go bhfuil a scrúdú ar éileamh an duine éagtha curtha i gcrích agus go bhfuil aon ró-íocaíocht aisghafa, seolfar litir imréitigh chuig ionadaí an duine éagtha, lena dtabharfar cead dói nó di sócmhainní a dháileadh.

5 Luaitear ar an dara leathanach den litir nach mór don ionadaí pearsanta fógra i scríbhinn a thabhairt don Aire go bhfuil sé ar intinn aige nó aici sócmhainní a dháileadh tráth nach lú ná trí mhí sula ndéantar na sócmhainní a dháileadh.

Fiachas a ardaíodh ach nár aisíocadh faoi thráth an bháis

- 15.47** Tá cumhachtaí ag an Roinn, mar a luaitear thuas, a mhéid a bhaineann le haisghabháil fiachais ó éilitheoirí éagtha ar íocaíochtaí cúnaimh. Mar sin féin, ní chuirtear an oibleagáid chéanna ar ionadaí pearsanta éilitheoirí nach bhfuair ach íocaíochtaí sochair leis an reachtaíocht seo. Agus athbhreithniú á dhéanamh aici ar éilimh do Chaibidil 16 ar aisghabháil ró-íocaíochtaí, thug an fhoireann scrúdaithe faoi deara cásanna nár tuairiscíodh fiachas reatha a tháinig chun cinn as íocaíocht sochair d'ionadaí pearsanta an éilitheora éagtha agus gur díscríobhadh é ina dhiaidh sin.
- 15.48** Tá teorainn ag cumas na Roinne chun ró-íocaíochtaí a aisghabháil ó eastát éilitheora éagtha sa chás nach mbíonn an t-ionadaí pearsanta i mbun teagmhála leis an Roinn toisc nach féidir leis an Roinn a shainaithint go héasca cé hé an t-ionadaí pearsanta — díscríobhadh fiacha i gcásanna áirithe den sórt sin freisin. Tá sé mar bheartas ag an Roinn taifid phrobháide a sheiceáil sula ndíscríobhtar fiachas, ach ceadáíonn an 'gnáthamh eastát beag' eastáit a bhfuil luach níos lú ná €25,000 orthu a riar gan aon ghá le deonú probháide nó le deonú riaracháin. Mar sin, seans nach mbeidh taifead poiblí den ionadaí pearsanta ann.

Úsáid faisnéise probháide chun ró-íocaíochtaí le tairbhithe eastáit a shainaithint

- 15.49** Le híocaíochtaí leasa shóisialaigh de réir tástála acmhainne, breithnítear sócmhainní iomlána éilitheora nuair atá teidlíocht íocaíochta á cinneadh. I gcás go bhfaigheann éilitheoir ar íocaíocht de réir tástála acmhainne oidhreacht ó eastát, d'fhéadfadh go mbeadh riosca nua ró-íocaíochta ann don éilitheoir sin.
- 15.50** Ní gnách go gcuirtear sonraí na dtairbhithe ar fáil leis an ráiteas sócmhainní arna chur ar fáil ag ionadaí pearsanta d'éilitheoir éagtha.¹ Mar thoradh air sin, ní fhaigheann an Roinn an fhaisnéis atá riachtanach chun a mheas cibé an faighteoirí íocaíochta de réir tástála acmhainne tairbhithe na hoidhreachta sin, rud a chiallaíonn go mbeadh siad i mbaol ró-íocaíochta níos mó.
- 15.51** Luaigh an Roinn nach mór don Roinn oibriú laistigh d'fhorálacha an Rialacháin Ghinearálta maidir le Cosaint Sonraí i gcás inar léir na tairbhithe uachta ó na doiciméid a cuireadh isteach, agus mar sin tá úsáid na faisnéise sin chun críocha eile, lena n-áirítear rialú ró-íocaíochtaí, teoranta agus nach é beartas na Roinne é an fhaisnéis sin a úsáid chun críocha den sórt sin.

Conclúidí agus moltaí

- 15.52** B'ionann luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh le blianta beaga anuas agus suim idir €100 milliún agus €125 mhilliún in aghaidh na bliana. Tá laghdú tagtha ar luach na ró-íocaíochtaí arna maoiniú ag an Vóta, ach rinneadh é sin a fhritháireamh trí obair na Roinne chun ró-íocaíochtaí na scéime íocaíochta dífhostaíochta paidéime (PUP) a shainaithint, agus méadú ar ró-íocaíochtaí a ardaíodh i scéimeanna arna maoiniú ag an gCiste Árachais Shóisialaigh (CÁS) mar thoradh ar an obair sin.

¹ Luaitear an fhaisnéis seo ar thuairisceáin chuig an oifig phrobháide.

- 15.53** Nuair a shainaithnítear íocaíocht iomarcach le gníomhaíochtaí rialaithe na Roinne, ríomhann an Roinn coigilteas rialaithe chun tionchar a cuid oibre a mheas. Ní shocraíonn an Roinn sprioc do luach na ró-íocaíochtaí is gá a ardú gach bliain. Mar sin féin, socraíonn sí sprioc do luach na gcoigilteas rialaithe a thaifeadfar, lena n-ionchorpraítear luach na ró-íocaíochtaí a ardaíodh trí obair rialaithe a thionscain an Roinn. Ní dhéantar coigilteas rialaithe a thaifeadadh i gcás ina gcuireann éilitheoir tús leis an athbhreithniú.
- 15.54** Léiríonn luach na ró-íocaíochtaí a ardaítear, mar chomhréir de luach an choigiltis rialaithe, éagsúlacht shuntasach do scéimeanna éagsúla. Leis sin, d'fhéadfaí léiriú a thabhairt ar shaintréithe scéime éagsúla agus ar an tionchar a bhíonn ag iolraitheoirí éagsúla a chur i bhfeidhm ar scéimeanna éagsúla. Mar sin féin, féadfaidh sé freisin cur i bhfeidhm na lánrogha a thugtar d'oifigigh bhreithiúnachta i réimsí scéime éagsúla a léiriú. Déanann an Rannóg Rialaithe athbhreithniú ar thríocha éileamh gach mí lena sheiceáil cé acu atá nó nach bhfuil an réasúnaíocht gan ró-íocaíocht a ardú á taifeadadh, ach tá próisis eile teoranta ann chun neamhréireachtaí i gcinnteoireacht na n-oifigeach breithiúnachta a shainaithint.

Moladh 15.1

Ba cheart don Roinn a hanailís ar éilimh a mhéadú chun a chinntiú go mbíonn cinntí na n-oifigeach breithiúnachta comhsheasmhach idir scéimeanna, cé gur cinntí neamhspleácha iad.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Comhaontaítear.

Tá sé tábhachtach gur cheart go gcoinneodh scéimeanna atá ag brath ar lánrogha a bheith á tabhairt d'oifigigh bhreithiúnachta an lánrogha sin agus bheadh sé míchuí féachaint le srian a chur leis an lánrogha sin.

Is gnách go dtugtar aghaidh ar bhainistiú riosca/rialú cáilíochta ar bhonn cosanta trí bheart

- Is é cáilíocht na hoiliúna agus na treorach a chuirtear ar fáil don fhoireann an chéad bheart cosanta aici. Déanann an Roinn infheistíocht láidir inti sin cheana féin.
- Is é an dara beart cosanta ná rialú agus seiceáil cáilíochta ag an lucht bainistíochta áitiúil/scéime. Chuige sin, déanann an lucht bainistíochta i ngach réimse scéime athbhreithniú rialta ar shampla de gach cinneadh mar bheart rialaithe cáilíochta ar bhonn leanúnach.
- Is í formhaoirseacht sheachtrach an tríú beart cosanta. Bíonn Rannóg Rialaithe lárnach na Roinne cheana féin i mbun cásanna seiceálacha samplacha, chomh maith le feidhm Iniúcháireachta Inmheánaí na Roinne.

Chun cáilíocht na gcinntí a fheabhsú tuilleadh, meabhróidh an Rannóg Rialaithe, i gcomhar leis an Oifig Chomhairleach Cinntí, d'úinéirí scéime ábhartha monatóireacht a dhéanamh ar cháilíocht na gcinntí chun a chinntiú go gcloítear le beartais chomhaontaithe agus le treoirlínte comhaontaithe, lena n-áirítear Treoirlínte maidir le Ró-íocaíochtaí Custaiméirí a Bhainistiú agus Fiachas Custaiméara a Aisghabháil agus *Treoirlínte maidir le Cinntí Athbhreithnithe agus a nDáta Éifeachta*.

Cuideoidh athruithe atá le teacht ar fheidhmiú na feidhme achomhairc, ina gceanglófar ar an Oifig Achomhairc cúiseanna a thabhairt don Roinn le cén fáth a gcuirtear cinntí ar ceal, chun feabhas a chur ar cháilíocht na gcinntí. (I láthair na huaire, ní gá cúiseanna le cinntí achomhairc a sholáthar d'achomharcóirí ach amháin i gcásanna ina seastar le cinneadh.)

Amlíne don chur chun feidhme

As seo amach.

- 15.55** Tá éagsúlacht idir na rátaí ag a mbraitear íocaíochtaí iomarcacha le hathbhreithnithe rialaithe atá spriocdhírthe ar riosca, mar a bheifí ag súil leis. Tá athbhreithnithe spriocdhírthe i bhfad níos éifeachtaí ar roinnt scéimeanna ná athbhreithnithe a roghnaítear go randamach. Léirítear leis an anailís go bhfuil an t-athbhreithniú atá spriocdhírthe ar riosca i bhfad níos éifeachtaí ar scéimeanna sochair leanaí agus liúntais cuardaitheora poist ná ar an bpinsean Stáit neamh-ranníocach agus ar an íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora.
- 15.56** Tá an treoir a chuirtear ar fáil don fhoireann cuimsitheach. Mar sin féin, feidhmíonn gach oifigeach breithiúnachta a bhreithiúnas nó a breithiúnas féin agus cinneadh á dhéanamh aige nó aici maidir le héileamh. Féadfaidh éilitheoirí achomharc a iarraidh i gcoinne na gcinntí sin, mar sin tá sé rithábachtach réasúnaíocht an oifigigh breithiúnachta le cinntí a dhoiciméadú, go háirithe i gcásanna casta.
- 15.57** Sonraítear go soiléir sa treoir a chuirtear ar fáil d'éilitheoirí, ar fhoirmeacha iarratais agus litreacha dámhachtana ina dhiaidh sin, an fhreagracht atá ar éilitheoirí an Roinn a chur ar an eolas faoi athruithe ina gcúinsí (mar shampla, post nua a thosú nó méadú ar ioncam fostaíochta). Mar sin féin, i bhfianaise líon leantach na ró-íocaíochtaí a bhraitear gach bliain i ngeall ar an Roinn ag teacht ar fhíricí nó fianaise nua, tá sé soiléir go bhfuil mainneachtain ag go leor éilitheoirí a rá leis an Roinn nuair a tharlaíonn athruithe den sórt sin. Féadfaidh sé sin a bheith mar gheall ar easpa feasachta maidir lena n-oibleagáidí nó éilitheoirí atá feasach maidir lena n-oibleagáidí ach ag roghnú gan a bheith comhlíontach.
- 15.58** D'fhéadfadh rannpháirtíocht éilitheoirí a fheabhsú le plean na Roinne chun an próiseas a uathobriú maidir le litreacha meabhrúcháin i dtaobh 'athrú cúinsí' a sheoladh chuig éilitheoirí atá ag fáil íocaíochtaí tástála acmhainne. Ní bhaineann an Roinn úsáid as an bhfeidhm MyWelfare faoi láthair chun éilitheoirí a mheabharrú faoina n-oibleagáidí maidir leis an Roinn a chur ar an eolas faoi athrú i gcúinsí.

Moladh 15.2

Ba cheart don Roinn níos mó deiseanna chun gníomhú le héilitheoirí a lorg lena chinntiú go mbíonn éilitheoirí go hiomlán feasach faoina bhfreagrachtaí maidir leis an Roinn a chur ar an eolas faoi aon athruithe i gcúinsí. Ba cheart an fhéidearthacht atá ag meabhrúcháin leictreonacha a sheoladh tríd an bhfeidhm MyWelfare a chur san áireamh chun an próiseas a uathobriú agus chun costais phoist a sheachaint.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Comhaontaítear.

Bíonn an Roinn ar an eolas i gcónaí faoin ngá atá le gníomhaíocht rialaithe a chobhsú i gcoinne an ghá chun seirbhís ardchaighdeán a sholáthar do dhaoine agus gan cur isteach ar an teidlíocht atá ag duine i leith seirbhíse ná a rochtain leanúnach ar sheirbhís a cheistiú trí ghníomhaíocht rialaithe atá ró-chunórach. Ar an mbonn sin, ag glacadh leis an moladh seo, beidh an Roinn ag iarraidh é sin a dhéanamh ar bhonn a chobhsaíonn luach na 'meabhrúchán' breise i gcoinne an ghá lena chinntiú nach gceisteoimis an ceart atá ag daoine don sochar gan ghá nó imní/eagla a chur ar dhaoine atá spleách ar ár n-íocaíochtaí, agus a bhformhór ag cloí le gach riachtanas.

Amlíne don chur chun feidhme

As seo amach.

- 15.59** I roinnt cumarsáidí, iarrann an Roinn ar éilitheoirí go gcuirfidís an Roinn ar an eolas faoi athruithe i gcúinsí laistigh de thrí mhí. Má ligtear don achar ama sin, féadfaidh trí mhí de ró-íocaíochtaí tarlú a bheadh mar chailteanas don Stát nó a bheadh ar an éilitheoir an t-airgead a aisíoc, ag brath ar cé acu a chuirtear cinneadh dáta reatha nó cinneadh cúlghabhálach i bhfeidhm. I gcumarsáidí eile, ní thugann an Roinn amlíne nuair a bhíonn ar an éilitheoir aon athrú i gcúinsí a chur in iúl.

Moladh 15.3

Ba cheart don Roinn a éileamh go mbeadh amlíne curtha ina cumarsáid ar fad nuair a bhíonn sí ag cur éilitheoirí ar an eolas faoina bhfreagracht chun an Roinn a chur ar an eolas faoi athruithe i gcúinsí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar chearta éilitheoirí. Ba cheart an fad ama soláthartha a íoslaghdú chun an riosca de ró-íocaíochtaí a theorannú.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Comhaontaítear.

Ar aon líne leis an reachtaíocht, agus freisin ag brath ar an ngá chun gníomhaíocht rialaithe a chobhsú le héiteas um sheirbhís do chustaiméirí, meabhrófar d'éilitheoirí a bhfreagracht chun an tAire a chur ar an eolas faoi aon athrú ar chúinsí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar a gcearta chomh luath agus gur féidir.

Amlíne don chur chun feidhme

As seo amach.

- 15.60** Tá an Roinn ag fiosrú céimeanna chun rialuithe scéime a fheabhsú tríd an am a cheadaítear bás a chlárú sa Stát a laghdú (ag laghdú an riosca d'íocaíochtaí neamh-incháilithe a rinneadh i ndiaidh báis dá réir), ag méadú úsáid sonraí fíor-ama na gCoimisinéirí Ioncaim agus ag méadú líon na litreach chuig éilitheoirí ina gcuirtear ar an eolas iad faoina n-oibleagáid chun an Roinn a chur ar an eolas faoi athruithe ar chúinsí.
- 15.61** Tá oibreacha de chuid na Rannóige Rialaithe chun an cháipéisíocht maidir le réasúnaíocht le cinní ag leanúint ar aghaidh. Rinne an fhoireann scrúdaithe athbhreithniú ar shampla 100 cás inar braitheadh barraíocht íocaíochta in 2022 agus bhí imní ann faoin tslí ar caitheadh leis an gcás in 21 chás, a bhain leo seo:

- easpa cáipéisíochta don réasúnaíocht maidir le cinneadh gan ró-íocaíocht a ardú (deich gcás)
- gan aon ró-íocaíocht a thaifeadadh in ainneoin bunfhianaise, ar an mbunús nach raibh an t-éilitheoir ag comhoibriú leis an Roinn agus go raibh an fhéidearthacht ann gur fhág sé/sí an tír (sé chás)
- coigilteas rialaithe a bheith á ardú in ainneoin gur thosaigh an t-éilitheoir leis an athbheithniú i dtrí chás
- easpa fianaise tacaíochta don chinneadh a rinneadh i gcás amháin
- easpa fianaise tacaíochta do choigilteas rialaithe a ardaíodh i gcás amháin.

Moladh 15.4

Ba cheart don Roinn leanúint ar aghaidh lena hiarrachtaí lena chinntiú go ndéantar taifeadadh ar fhianaise shuntasach agus ábhartha agus ar an gcáipéisíocht maidir leis an réasúnaíocht do chinntí ar gach barrachas íocaíochta arna sainathint agus go sainathneofar i dtaifid aon ró-íocaíocht fhéideartha a gcaithfear iniúchadh a dhéanamh uirthi más rud é go dtiocfaidh éilitheoir i dteagmháil leis an Roinn sa todhchaí.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Comhaontaítear.

Tá na seiceálacha iarrtha i bhfeidhm cheana féin agus leanfaidh an Roinn ar aghaidh ag déanamh monatóireachta ar chomhlíonadh.

- 15.62** Tá luach na ró-íocaíochtaí a braitheadh i gcásanna eastáit fós suntasach. I gCaibidil 16, maidir le haisghabháil ró-íocaíochtaí, sainathníodh cuid shuntasach d'fhiachas atá bainteach le heastát a bheith á díscríobh. Nuair nach mbíonn a fhios ag an Roinn cé hé/hí ionadaí pearsanta an éilitheora éagtha, bíonn aisghabháil na ró-íocaíochtaí dúshlánach. De réir na reachtaíochta, ní foláir d'ionadaí pearsanta an éilitheora éagtha íocaíochtaí cúnamh ráiteas sócmhainní a chur faoi bhráid na Roinne, ach ní leagann sé an ceanglas céanna síos maidir le héilitheoirí íocaíochtaí sochair.

larscríbhinn 15A Meastacháin coigilteas rialaithe

Áiríonn an Roinn Coimirce Sóisialaí coigiltis rialaithe trí na hionraí seo a leanas a chur i bhfeidhm leis an mbarrachas íocaíochta seachtainiúla nó míosúla a sainaitheodh, nó cuirtear bunráta i bhfeidhm don chás i gcásanna áirithe. De ghnáth, bíonn an luach iolraithe níos mó nuair a chuirtear foirceannadh le híocaíocht seachas nuair a dhéantar laghdú ar íocaíocht éilitheora.

Réimse scéime	Foirceannadh na híocaíochta	Laghdú san íocaíocht
Scéimeanna íocaíochta seachtainiúla		
Cúramóirí		
Liúntas cúramóra	136	52
Sochar cúramóra	36	52
Scéimeanna saora agus liúntais		
Liúntas breosla (liúntas gearrthréimhseach & leasa forlíontach)	16	
Liúntas Breosla (scéimeanna neamhphinsin)	26	
Liúntas breosla (pinsin)	68	
Liúntas maireachtála aonair	136	
Scéimeanna breoiteachta		
Liúntas míchumais	136	52
Sochar míthreorach	136	52
Sochar breoiteachta (deimhniú deireanach)	32	
Sochar breoiteachta (fionraí shealadach)	9	
Cumais athbhreithnithe leighis (sochar breoiteachta)	24	
Pinsean easláine	136	52
Sochar díobhála ceirde	32	52
Scéimeanna cuardaitheoirí poist		
Liúntas cuardaitheora poist	52	52
Sochar cuardaitheora poist	26	26
Scéim dreasachta poist pháirtaimseartha	52	52
Liúntas chun filleadh ar an oideachas	32	
Liúntas um fhilleadh ar an obair	32	32
Cúnamh feirme	52	52
Sochar máithreachais		
Sochar máithreachais	4	
Teaghlach aontuismitheora		
Íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora	136	52
Pinsin		
Pinsean neamhranníocach baintrí (bainteach fir) / (sochair/liúntas) banchéile thréigthe	136	52
Pinsean ranníocach baintrí, baintreach fir nó páirtí shibhialta mharthanaigh	136	52
Pinsean stáit ranníocach	136	52

Réimse scéime	Foirceannadh na híocaíochta	Laghdú san íocaíocht
Pinsean stáit neamhranníocach	136	52
Íocaíocht ranníocach & neamhranníocach caomhnóra	136	52
Pinsean na ndall	136	52
Liúntas leasa forlíontach		
Liúntas leasa forlíontach (BASÍ)	32	32
Liúntas leasa forlíontach (cíós & forlíontaí eile)	52	52
Íocaíocht teaghlaigh i bhfostaíocht		
Íocaíocht teaghlaigh i bhfostaíocht (an forlíonadh ioncaim theaghlaigh (RIT) roimhe seo)	52	52
Scéimeanna íocaíochta míosúla		
Sochair bainteach le páistí		
Sochar linbh	34 (mhí)	12 (mhí)
Liúntas cúram baile	13 (mhí)	
Scéimeanna íocaíochta bunráta		
Cúramóirí		
Deontas tacaíochta do chúramóirí (an deontas um chúram faoisimh roimhe seo) (gan an iolraitheoir)		€1,700
Sochar teaghlaigh agus saorthaisteal		
Sochar teaghlaigh (gan aon iolraitheoir)		€580
Saorthaisteal (gan aon iolraitheoir)		€100

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí

Iarscríbhinn 15B Treoir maidir le ró-íocaíochtaí arna ndéanamh le foireann na Roinne

Is í treoir na hOifige Comhairlí Cinntí faoi ró-íocaíocht a eisíodh chuig foireann na Roinne ná go mba cheart cinneadh íocaíochta athbhreithnithe a bheith mar thoradh ar ró-íocaíocht ardaithe (is é sin, le bheith cúlghabhálach) i gcás go mbeifí ag súil le réasún go mbeadh an duine ar an eolas faoi na fíricí ábhartha, go mbeifí ag súil le réasún go gcuirfeadh an duine an Roinn ar an eolas faoin staid, agus nach raibh aon earráid ar thaobh na Roinne.

Tá áireamh an mhéid atá le haisghabháil mar ró-íocaíocht teoranta don mhéid a bhí faighte ag an éilitheoir. Níl aon íosluach ann a bhféadfar fiachas ró-íocaíochta a ardú chuige.

Tagraíonn an treoir do na cúinsí seo a leanas nár cheart ró-íocaíocht a ardú iontu

- íocaíocht liúntais leasa fhorlíontaigh fad atáthar ag aistriú ó fháltas scéime leasa shóisialaigh chuig fáltas ioncaim ó fhostaíocht
- íocaíochtaí neamhbhriste nó neamhbhailithe
- leasú idirscéime nuair atá an t-éilitheoir ag bogadh ó scéim amháin chuig scéim eile, fiú má tá an ráta nua níos lú ná an ráta roimhe seo.

Áireamh an luacha ró-íocaíochta

Tá áireamh an mhéid atá le haisghabháil mar ró-íocaíocht teoranta don mhéid a bhí faighte ag an éilitheoir. Níl aon íosluach ann a bhféadfar fiachas ró-íocaíochta a ardú chuige.

I measc na bpríomhchéimeanna a bhaineann le ró-íocaíocht a áireamh tá socrú na cúise leis an mbarrachas íocaíochta agus an dáta ar athraigh cúinsí an éilitheora nó teidlíocht éilitheora i leith íocaíochta atá tagtha chun deiridh.

Ní foláir d'éilitheoir a bheith ar an eolas faoi chinneadh athbhreithnithe ag litir ina leagtar amach cén coinníoll/cé na coinníollacha den reachtaíocht nár comhlíonadh, an chúis nár comhlíonadh an cinneadh, an dáta a bheidh an cinneadh cúlghabhálach i bhfeidhm agus méid na ró-íocaíochta a bheidh le tabhairt ar ais. Tá sé de cheart ag éilitheoir iarratas a dhéanamh ar an Roinn athbhreithniú a dhéanamh ar an gcinneadh agus féadfaidh sé nó sí achomharc a dhéanamh i gcoinne an chinnidh chuig an Oifig Achomhairc Leasa Shóisialaigh.¹

Féadfar méid ró-íocaíochta a laghdú le léiriú a thabhairt ar an áit a n-aimsítear ró-íocaíocht ar scéim amháin ach go raibh an t-éilitheoir i dteideal íocaíochta faoi scéim eile.²

1 Féach Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí 2020, caibidil 10 Bainistíocht íocaíochtaí leasa shóisialaigh.

2. Níl aon bhaint aige seo nuair a ardaítear ró-íocaíocht mar thoradh ar chalaois amhrasta.

Iarscríbhinn 15C Treoir maidir le ró-íocaíochtaí arna ndéanamh le héilitheoirí

Ag céim na dámhachtana éilimh

Ag céim an iarratais, ní foláir d'éilitheoirí a rá 'Tuigim, má bhíonn aon fhaisnéis a thugaimse bréagach nó má theipeann orm aon fhaisnéis ábhartha a nochtadh, go mbeidh orm aon íocaíocht a fhaighim ón Roinn a aisíoc agus go bhféadfaí an dlí a chur orm. Gabhaim orm féin an Roinn a chur ar an eolas láithreach má thagann aon athrú ar mo chúinsí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar mo theidlíocht leanúnach."

Cuirtear éilitheoirí ar an eolas i ngach litir dámhachtana éilimh faoina bhfreagrachtaí maidir leis an Roinn a chur ar an eolas nuair a thagann athrú ar a gcúinsí. Mar shampla, le scéimeanna cúnaimh, ar nós liúntas cuardaitheora poist, díríonn an litir dámhachtana ar athruithe i gcúinsí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar theidlíocht, ar nós athruithe i bhfostaíocht nó méadú ioncaim an éilitheora nó céile/ páirtí sibhialta/ comhchónaitheoir leis/léi, athruithe atá bainteach le leanbh cáilitheach nó le haosach cáilitheach, nó má thosaíonn an t-éilitheoir ag tabhairt faoin oideachas.

Le haghaidh litreacha dámhachtana éilimh ar scéimeanna sochair amhail an Pinsean Ranníocach Stáit, cuirtear liosta eachtraí ar fáil d'éilitheoirí a gcaitheann siad an Roinn a chur ar an eolas fúthu; mar shampla, nuair nach bhfuil an t-éilitheoir ag tabhairt tacaíocht d'aosach cáilitheach a thuilleadh. Cuirtear éilitheoirí ar an eolas gurb amhlaidh, má theipeann orthu aon athruithe a thuairisciú, a fhéadfaidh ró-íocaíocht a bheidh in-aisghafa ag an Roinn teacht chun cinn.

Tar éis ró-íocaíocht a bhrath

I measc bheartais agus nósanna imeachta na Roinne, a leag an Oifig Chomhairleach Cinní amach, áirítear próiseas sainithe le cumarsáid a dhéanamh le custaiméir i ndiaidh barraíocht íocaíochta a bhrath.

Ullmhaíonn foireann na roinne litir 'ceartais nádúrtha' a dhíríonn ar mhíniú a thabhairt ar chinneadh íocaíochta athbhreithnithe molta, agus ar dheis a thabhairt don éilitheoir ráiteas a dhéanamh. Dúirt an Roinn go bhfuil gach litir saincheaptha (seachas a bheith bunaithe ar theimpléad) mar tá na sonraí difriúil i ngach cás. Ní eiseofar litir ceartais nádúrtha i gcás gur thug an t-éilitheoir an fhaisnéis nua a úsáideadh sa chinneadh íocaíochta athbhreithnithe.

Chuir an Roinn teimpléad le chéile le haghaidh na litreach cinnidh a eisítear chuig an éilitheoir nuair a bhíonn próiseas an cheartais nádúrtha curtha i gcrích, ag cur an éilitheora ar an eolas faoi chinneadh na Roinne, luach na ró-íocaíochta agus a gceart i leith achomhairc. Eisíonn córas TF fáltais fiachais na Roinne litir eile go huathoibríoch i ndiaidh na 21 lá ina leagtar amach an próiseas aisíocaíochta.

Soláthraítear deis do gach éilitheoir ráta aisíocaíochta níos airde nó níos ísle a mholadh mar gheall ar a gcúinsí pearsanta, agus sa chás seo, cruthaítear plean aisghabhála láimhe.

Cuirtear in iúl sa teimpléad litreach cinnidh do gach éilitheoir go bhfanfaidh an fiachas go dtí go mbeidh sé íoctha ina iomláine agus mar chuid den téarnamh, féadfaidh aon teidlíochtaí leasa shóisialaigh amach anseo a laghdú, lena n-áirítear an pinsean Stáit. Molann an Roinn go bhféadfadh sé tarlú go mbeadh éileamh aici ar eastát duine éagtha atá i bhfiachas sochair shóisialaigh.